

รูปแบบและวิธีการของการเข้าปริวาสกรรมในล้านนา Forms and Methods of Entering into Religious Life in Lanna

พระมหาญาณะ คล้ายสุข

Phamahayana klaysuk

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, Email: Yanaaklaysuk62@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการการเข้าปริวาสกรรมในล้านนาในด้านรูปแบบและวิธีการปฏิบัติ ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าปริวาสกรรมเป็นสังฆกรรมของสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงบัญญัติ มอบให้คณะสงฆ์เป็นผู้ดูแลและจัดการกันเอง โดยพระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติระเบียบวิธีการ เรียกว่า การประพติวุฏฐานวิธี เป็นวิธีการออกจากอาบัติสังฆาทิเสส การเข้าปริวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้ประพติปฏิบัติตามพระวินัยมาอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่อดีต สำหรับการเข้าปริวาสกรรมในล้านนาเริ่มมีเมื่อล้านนาได้นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท ในอดีตการจัดปริวาสไม่ง่าย เพราะการคมนาคมลำบาก การติดต่อสื่อสารไปต่างจังหวัดเป็นเรื่องยาก วัดที่นิยมจัดปริวาสกรรมในล้านนา คือ วัดพระพุทธบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน และวัดน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบันการจัดปริวาสกรรมนั้นเรื่องของระเบียบวิธีการ พระวินัยบัญญัติ ยังคงปฏิบัติตามปกติเหมือนในอดีตจะแตกต่างกันก็เพียงสิ่งแวดล้อมที่ผู้จัดได้บูรณาการให้มีการปฏิบัติธรรมควบคู่ไป จึงมีทั้งพระสงฆ์และฆราวาสปฏิบัติธรรมร่วมกัน บางวัดมีการส่งเสริมการทำบุญหาปัจจัยทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย

คำสำคัญ : การเข้าปริวาสกรรม, ล้านนา, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article aims to study the practice of Parivasa in Lanna in terms of form and practice. The method used is to analyze documents and related research.

The results of the study found that Parivasa is a Sangha activity of the monks that the Lord Buddha prescribed and assigned the Sangha to take care of and manage by themselves. The Lord Buddha prescribed the rules and procedures called the Wutthanavithi practice as a method to escape from the Sanghatisesa offense. Parivasa in Theravada Buddhism has been strictly practiced according to the Vinaya since the past. Parivasa in Lanna began when Lanna accepted Theravada Buddhism. In the past, organizing Parivasa was not easy because transportation was difficult. Communication to other provinces was difficult. The temples that were popular for organizing Parivasa in Lanna were Wat Phra Phutthabat Tak Pha, Pa Sang District, Lamphun Province and Wat Nam Bo Luang, San Pa Tong District, Chiang Mai Province. At present, organizing Parivasa still follows the same rules and procedures as in the past. The only difference is the environment that the organizers have integrated to allow for the practice of Dhamma together. Therefore, both monks and laymen practice Dhamma together. Some temples also promote merit-making to support Buddhism.

Keywords: Entering the retreat, Lanna, Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ล้านนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางของล้านนาและมีความรุ่งเรืองทางด้านการเมืองการปกครองทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย เพราะพระมหากษัตริย์ของล้านนาทุกพระองค์มีความเชื่อและเลื่อมใสในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้นำหลักคำสอนนั้นมาประพฤติปฏิบัติตั้งจะเห็นได้จากการสร้างวัดวาอาราม เช่น ในสมัยของพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ. 1985-2020) ซึ่งเป็นยุคที่พระพุทธศาสนาในล้านนาเจริญรุ่งเรืองที่สุด เรียกว่าเป็นยุคทอง

ของพระพุทธศาสนาในล้านนา (สิริวัฒน์ คำวันสา, 2541: 38) ในสมัยของพระองค์ได้มีการชำระพระไตรปิฎก หรือเรียกว่าการทำสังคายนาครั้งแรกในประเทศไทย ทำให้พระพุทธศาสนาอยู่กับคนล้านนาโดยตลอด แสดงให้เห็นว่าคนล้านนาเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาประพฤติปฏิบัติ ทำให้มีลักษณะอุปนิสัยอ่อนน้อมโอ้อวมอามีความเอื้อเฟื้อเพราะมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจ ตลอดถึงพระสงฆ์ซึ่งเป็นหน่อเนื้อของพระพุทธศาสนาที่ยึดมั่นในหลักคำสอนและการปฏิบัติตนเพื่อให้ถึงความหลุดพ้น

การเข้ากรรม นอกจากจะเป็นการปฏิบัติในการสำรวมกาย วาจาและใจ เพื่อขัดเกลากิเลสให้เบาบางของพระภิกษุโดยตรง ซึ่งเรียกว่าการฝึกฝนอบรมในศีล สมาธิปัญญา ทั้งยังเป็น การเผยแผ่สืบต่อพระพุทธศาสนาด้วย การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิธี อยู่ที่ผู้เผยแผ่จะมีความชำนาญในทางด้านใดที่จะสามารถสร้างความศรัทธาของชาวบ้านได้ การเข้ากรรม เป็นอีกวิธีหนึ่ง และเป็นรูปแบบที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสในข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์และหลักคำสอน เพราะว่าการเข้ากรรม หรือการปฏิบัติธรรม เป็นการนำเอาสาระที่มีอยู่ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักไว้ในส่วนของวิปัสสนากัมมัฏฐานฐาน และที่ปรากฏอยู่ในหลักธุดงค์ 13 ข้อในสมัยพุทธกาลก็มีพระสาวกหลายท่านที่ได้รับการยกย่องในข้อปฏิบัติได้แก่ พระมหากัสสปเถระ ที่เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางปฏิบัติด้านธุดงค์

ในสมัยปัจจุบันที่สถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้สังคมความเป็นอยู่ของพุทธบริษัทและวิธีการปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อให้เข้าสู่เป้าหมายอาจปรับหรือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยตามสถานการณ์การเข้ากรรมของล้านนาที่เริ่มมาจากการประพฤติปฏิบัติในรูปแบบของธุดงค์วัตรและการปฏิบัติธรรมได้แปรเปลี่ยนไป เหลือไว้อยู่เพียงไม่กี่ประเภท อีกทั้งยังปฏิบัติไม่เหมือนกันทำให้การเข้ากรรมที่ปรากฏในล้านนามีความแตกต่างจากการเข้ากรรมหรือการปฏิบัติธรรมในภาคอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านพิธีกรรม รูปแบบ และแนวทางในการปฏิบัติตนที่แตกต่างกันออกไปที่ยึดหลักของอาจารย์ที่ได้สั่งสอนและถ่ายทอดสืบต่อกันมา ทำให้เกิดภาวะหรือปรากฏการณ์ที่ต่างฝ่ายต่างปฏิบัติที่ยึดถือตามแบบมาบางแห่งได้เปลี่ยนแปลงไป การเข้ากรรมจึงเป็นเพียงคำที่กล่าวขึ้นในภาพรวมเท่านั้น แต่การปฏิบัติไม่สอดคล้องรูปแบบและแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้

ปริวาสกรรม คือ การประพฤติวุฒฐานวิธี ออกจากอาบัติ สังฆาทิเสส 13 ข้อ ข้อใดข้อหนึ่ง ตามจำนวนของการปกปิด ตลอดจนถึง ที่ระลึกไม่ได้ เป็นต้น ปริวาสกรรมในล้านนาไม่นับเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมของชาวล้านนา เพราะเป็นระเบียบวินัย วิธีการของคณะสงฆ์เท่านั้น ส่วนการจัดงานเข้าปริวาสนั้น แต่ละวัดก็มีวิธีการที่แตกต่างกันไป บางวัดจัดรวมกับการบวชนกขัมมะ ไปด้วยพร้อมกัน บางวัดจัดงานหาปัจจัยสร้างวัด บางวัดจัดเพื่อช่วยอนุเคราะห์

พระภิกษุอย่างแท้จริง แต่ก็มีญาติโยมมาร่วมทำบุญ ใส่บาตร เลี้ยงเพล เป็นต้น เรื่องของบุญ ชาวพุทธศาสนิกชน เมื่อมีพระมารวมกันจำนวนมาก ทำให้ชาวพุทธมาสั่งสมบุญบารมีของตน ตามความเชื่อ

งานปริวาสกรรม ในภาคเหนือล้านนา ไม่ค่อยมีให้เห็นมากนักเพราะมิได้เป็น ประเพณีงานบุญประจำปีเหมือนงานบุญทั่วไปทั่วไป ถ้าพูดถึงงานเข้ากรรม ทางล้านนานิยม คือ การเข้ากรรม แบบถือนุฏดงค์วัตร มีการอยู่ป่าช้า เรียกว่าโสสานกรรม เป็นต้น งานปริวาส กรรมเป็นงานที่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ซับซ้อนมากมาย ดังนั้นผู้ที่จัดต้องมีความรู้ ความสามารถ มีบารมี ในการที่จะดูแลพระภิกษุที่เข้าร่วมในงานปริวาสกรรม อีกทั้งพระอาจารย์กรรม ก็ต้องมี ความรู้ความสามารถ ในการที่จะควบคุม ดูแล ให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมปริวาสกรรมได้ ตั้งแต่ต้น จนจบ จึงทำให้ล้านนา ภาคเหนือไม่ค่อยจะมีการจัดปริวาสและเข้าปริวาสได้ จะมีก็วัดที่ใหญ่ วัดที่มีครูบาอาจารย์ พระเถระที่มีบารมีเท่านั้น การเข้าปริวาสกรรมในล้านนา สำหรับพระ ภิกษุภาคเหนือ ดูเหมือนไม่ให้ความสำคัญมากนัก อาจคิดว่าเป็นการประพาศวัตรเพื่อออก จากอาบัติเท่านั้น ท่านที่ไม่ต้องอาบัติ ก็ไม่จำเป็นต้องไปเข้าปริวาสกรรม เป็นต้น จึงเป็นที่มา และวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความนี้ ผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่จะเสนอรูปแบบและวิธีการ ปฏิบัติเข้าปริวาสในล้านนาให้มีความถูกต้องตามพระธรรมวินัย

เนื้อหา

1. ความหมายของการเข้ากรรม

การเข้ากรรม หมายถึงการอยู่ปริวาสกรรมของภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ซึ่งเรื่อง ของอาบัตินี้เป็นเรื่องของพระที่ล่วงละเมิดพระวินัยหรือศีลแล้วเกิดโทษหรือความผิด เมื่อเกิด โทษแล้วก็ต้องมีการลงโทษอันเป็นเรื่องธรรมดาของการอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องมีขอบเขตของ สังคม หรือกฎระเบียบต่าง ๆ ที่สังคมนั้นๆ บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันรักษาคนหมู่มากหรือ สังคมส่วนรวมไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบของสังคม

การเข้ากรรม หมายถึง กัมมัญฐานข้อปฏิบัติให้ชีวิตมีความสุขในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และเป็นความหวังอันไพบูรณ์เมื่อจากโลกนี้ไป ผู้ที่ไม่เคยฝึกกัมมัญฐาน ย่อมเป็นผู้ที่ถูกนิรณห์เข้า ครอบง่าจะไม่พบกับคำว่าสุขกายสุขใจเลย (หนานปวงคำ ต้อยเขียว, 2530)

การเข้ากรรม หมายถึง การเข้าปริวาสกรรม เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเมื่อพระภิกษุใน พระพุทธศาสนาต้องล่วงอาบัติสังฆาทิเสส ด้วยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม หากจะให้พ้นอาบัติที่ ต้องล่วงนั้นก็ต้องอยู่ก่าคือเข้าปริวาสกรรมจึงจะพ้นได้ (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2, 2542: 121)

พระมหาเสกสสร อุกคบุณฺเณ (ม.ป.ป.: 16) ให้ความหมายของการเข้ากรรม ว่าการเข้ากรรม คือการปฏิบัติธรรมที่ได้ตั้งสมาทานอธิษฐานเอาธุดงค์วัตรในข้อใดข้อหนึ่งหรือหลาย ๆ ข้อ ตามกำลังที่จะปฏิบัติได้ฝึกหัดเป็นคนมักน้อย สันโดษ อยู่อย่างเรียบง่าย มีพุทธานุสสติ และอธิณหปัจจเวกขณะ เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการเข้ากรรม หรืออยู่กำ เป็นการปฏิบัติเพื่อชำระจิตใจให้สะอาดด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการสำรวมจิตใจของผู้ปฏิบัติพระสงฆ์อยู่กำหรือเข้ากำ เพราะจะต้องกำกิน กำอยู่ คือ สังวร หรือ สำรวมความประพฤติกุศลทุกอย่าง โดยเคร่งครัด เพื่อต้องการบรรเทาความหวั่นหาอาลัยต่อวัตถุข้าวของที่ได้รับจากการถวาย โดยพยายามผ่อนคลายการยึดติดทั้งปวง พร้อมกันนั้นก็ชวนผู้ต้องการบำเพ็ญภาวนาทั้งที่เป็นสามเณรและประชาชนไปบำเพ็ญศีลและภาวนาร่วมกันด้วย

การเข้าปริวาสกรรม

ปริวาสกรรม หมายถึง พิธีกรรมที่จัดขึ้นเมื่อพระภิกษุต้องล่วงอาบัติสังฆาทิเสส หากจะพ้นอาบัติที่ต้องล่วงไปก็ต้องอยู่กำหรืออยู่ปริวาสกรรมจึงจะพ้นได้ การเข้าปริวาสกรรมของภิกษุในแต่ละภาคแต่ละท้องถิ่น อาจมีความแตกต่างกันไปในด้านพิธีกรรม (พระครูเวฬุวนพิทักษ์, 2547: 3)

การเข้ากรรมของพระภิกษุนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่โบราณกาล เป็นการทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ได้มีโอกาสชำระสิ่งที่กระทำอันเป็นความผิดทางพระวินัย เพื่อให้การกระทำนั้นเป็นไปตามความบริสุทธิ์ ปราศจากความเศร้าหมอง ดังมีเรื่องกล่าวครั้งนั้น มีพระภิกษุรูปหนึ่งล่องเรือไปตามแม่น้ำ คงคา ได้เอามือไปจับใบตะไคร้หน้าหาด เข้าใจว่าเป็นอาบัติเพียงเล็กน้อย จึงมิได้แสดงอาบัติต่อมา แม้ว่าพระภิกษุรูปนั้นจะปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าเป็นเวลานานก็ยังคงนึกอยู่เสมอว่า ตนต้องอาบัติอยากใคร่แสดงอาบัติ แต่ไม่มีพระภิกษุรับแสดงครั้นเมื่อพระภิกษุรูปดังกล่าวมรณภาพ แล้ว ก็ไปเกิดเป็นนาคชื่อเอรภักต (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 182: 90) จากเหตุเพียงอาบัติเล็กน้อยเพียงเป็นอาบัติเบายังมีกรรมติดตัวขนาดนี้ ถ้าเป็นอาบัติหนักก็คงจะบาปมากกว่านี้ ดังนั้นจึงจัดให้มีการอยู่ปริวาสกรรมเพื่อให้พ้นจากอาบัติ

การเข้าปริวาสกรรม เป็นการกระทำเพื่อให้พระที่ต้องอาบัติที่หนักรอลงมาจากปาราชิกทำพิธี “อุฏฐานวิธี” ซึ่งเป็นระเบียบอันเป็นเครื่องออกจากอาบัติอันเป็นพิธีกรรมที่ทำให้จิตใจไม่มัวหมอง หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อระลึกถึงการกระทำอันเป็นบาปที่ทำมา ตลอดเข้าพรรษา 9 หรือตั้งแต่กำเนิด การเข้าปริวาสกรรมของพระภิกษุเป็นการทดแทนการอยู่กรรมของมารดาที่แสนจะทรमानในขณะตั้งครรภ์ซึ่งชาวล้านนาถือว่าเป็นการทดแทนคุณของมารดาที่ได้ประคับ

ประกอบลูกน้อยที่อยู่ในครรภ์ตลอดระยะเวลา 9 เดือน และหลังคลอดแล้วต้องทนทุกข์ทรมานในเรื่องอาหารการกินเพื่อให้ลูกน้อยได้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์

โทษจากการล่วงละเมิด สิกขาบท 13 ที่ทำให้เป็นอาบัติสังฆาทิเสส (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 1 ข้อ 240-431: 255-459) คือ

- 1) ทำน้ำอสุจิคเลื้อน
- 2) แตะต้องสัมผัสกายสตรี
- 3) พุดเกี่ยวพาราสีสตรี
- 4) พุดจาให้สตรีบำเรอกามให้
- 5) ทำตัวเป็นพอสื่อ
- 6) สร้างกุฎิด้วยการขอ
- 7) มีเจ้าภาพสร้างกุฎิให้แต่ไม่ให้สงฆ์แสดงที่ก่อน
- 8) ใส่ความว่าปาราชิกโดยไม่มีมูล
- 9) แกล้งสมมติแล้วใส่ความว่าปาราชิกโดยไม่มีมูล
- 10) ทำสงฆ์แตกแยก(สังฆเภท)
- 11) เข้าข้างภิกษุที่ทำสงฆ์แตกแยก
- 12) ภิกษุทำตนเป็นคนหัวดี
- 13) ประจบสอพลอคฤหัสถ์

ทั้ง 13 ถ้าพระภิกษุไปล่วงละเมิดเข้าแล้ว ถือเป็นอาบัติหนัก เรียกว่า ครุกาบัติ แต่สามารถที่จะแก้ไขได้ เรียกว่า “สเทกัจฉา” วิธีการแก้ไข ก็คือการเข้าปริวาสกรรม นั่นเอง การปฏิบัติประพตัตวัตรทั้งหมดนั้นเรียกว่า “ประพตัตวัตรฐานวิธี” เพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส

การเข้าปริวาสกรรมของล้านนาในอดีต

การเข้าปริวาสกรรมในสังคมล้านนานั้นจะพบว่าพระภิกษุจากทั่วสารทิศนิยมมาเข้าปริวาสกรรมในล้านนาส่วนมากจะเป็นจังหวัดที่ใกล้เคียง ส่วนพระที่ท่านจาริกมาทางร่วมเข้าปริวาสกรรมในภาคเหนือ ซึ่งแม้การเดินทางจะไม่ค่อยสะดวก แต่ก็ยังมีพระอาคันตุกะจากจังหวัดอื่นได้เข้ามาเข้าร่วมปริวาสอยู่ประจำ ด้วยความเคารพเลื่อมใสในครูบาอาจารย์ทางภาคเหนือ อีกทั้งสถานที่จัดเป็นพื้นที่สัปปายะ ในเรื่องของอากาศ อาหาร อาวาส บุคคล เป็นสถานที่ที่มีความสะดวกเหมาะสม มีข้อปฏิบัติตามหลักพระวินัย เช่น ในอดีต วัดน้ำบ่อหลวง ในอดีต ครูบาอินทจักรรักษา จะจัดเข้าปริวาส แรม 8 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี ซึ่งมีพระเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก วัดพระพุทธบาทตากผ้า ในสมัยครูบาพรหมจักร ยังไม่ละสังขารไป ก็จัดเป็นประจำทุกปี เป็นต้น ปัจจุบัน บางวัดเมื่อครูบาอาจารย์มรณภาพไปก็ไม่ได้จัดปริวาสกรรมอีกก็มี

เช่น วัดพระพุทธบาทตากผ้า เป็นต้น ปัจจุบัน การจัดปริวาสกรรม ในภาคเหนือล้านนา ก็ยังมีอยู่หลายจังหวัด บางวัดจัดทุกปี บางวัดจัดตามสถานการณ์ โดยเฉพาะ หลายปีที่ผ่านมาช่วงโควิดระบาด ทำให้ไม่สามารถจัด ปริวาสได้เลย ปัจจุบัน ยังคงมีวัดที่จัดเพื่ออนุเคราะห์ภิกษุอยู่ทุกปี เพื่อเป็นการรักษาวิธีการชำระศีลที่ต้องอาศัยคณะสงฆ์หมู่ใหญ่ในการจัดปริวาสกรรม พระพุทธศาสนาในล้านนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเข้าปริวาสต่างจากอดีต เพราะปัจจุบันมีความก้าวหน้าในหลายด้านเช่น การศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร ทำให้มีพระอาคันตุกะจากภาคต่าง ๆ ได้เดินทางมาเข้าร่วมปริวาสได้ง่ายกว่าในอดีต และในปัจจุบันการประพฤติวัตรนั้น บางวัดก็ไม่ได้มีการปฏิบัติธรรม ไม่มีระเบียบบังคับมาก ปล่อยให้พระแต่ละท่านปฏิบัติกันเอง ทำให้เหมือนมีเวลาว่าง จึงมีพระที่ชอบเครื่องกลางของคลัง นำพระมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อีกทั้งร้านค้าที่ขายของเกี่ยวข้องกับพระภิกษุก็ได้มาตั้งร้านด้วย มีทั้งร้านทำกรอบพระ ร้านขายวัสดุภัณฑ์สำหรับพระ แม่ค้า พ่อค้าสลากรกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จะมีการทำให้การประพฤติวิภูฐานวิธี โมฆะหรือไม่นั้น คงอยู่ที่ตัวภิกษุแต่ละท่านเอง ซึ่งข้อวัตรปฏิบัติ ลำดับขั้นการให้ ปริวาส มานัต และอัพมาน ยังคงเป็นปกติ และปัจจุบันได้มีการดูแลเป็นอย่างดี จากบริษัททั้ง 4 ช่วยเหลือ เจือจุน ส่งเสริมพระดี ประจานพระไม่ดี ขับพระไม่ดีออกจากความเป็นพระ เพื่อรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว ไปจนถึง 5000 ปี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดทั้งสิ้นก็เป็นไปตามโลก

งานสังฆกรรมที่ต้องอาศัยพระสงฆ์หมู่ใหญ่ ก็คือการจัดปริวาสกรรม เป็นสังฆกรรมที่สำคัญมาก แม้จะเป็นการทำเพื่อชำระศีลก็ตาม พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น พระภิกษุที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ควรศึกษาวิธีการ ส่งเสริม ให้ความรู้ เพื่อการสืบไว้ ซึ่งวิธีการนี้ให้ยืนยาวสืบไป พระพุทธองค์ทรงให้วิธีการแล้ว เราพระภิกษุสงฆ์ ควรรักษาไว้ให้คู่ไปกับพระพุทธศาสนาเถรวาทต่อไป แน่นอนที่สุดปัจจุบันสิ่งแวดล้อมภายนอกย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของมัน แต่ข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ยังคงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงทำให้พระภิกษุผู้ที่จะเข้าปริวาสกรรม เพื่อชำระศีลนั้นมีความมั่นใจใน สังฆกรรมนี้ โดยไม่ต้องลังเลสงสัย ทำให้กลายเป็นผู้ที่พระสงฆ์ยกเข้าหมู่ เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตนเพื่อพ้นทุกข์ต่อไป

รูปแบบและวิธีการของการเข้าปริวาสกรรมในล้านนา

1) รูปแบบของการเข้าปริวาสกรรม

พิธีกรรมที่ทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติได้แสดงอาบัติเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์กับตัวของผู้นั้น ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เรียกว่าการเข้าปริวาสกรรม หรือการเข้ากำ (อ่านว่า “เข้ากำ”) เป็นพิธีกรรมที่ เพื่อให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติได้แสดงอาบัติในแต่ละภาคจะไม่เหมือนกัน ในส่วนของล้านนานั้น สถานที่ที่จะเข้าปริวาสจะจัดขึ้นในวัด โดยศรัทธาชาวบ้านจะอำนวยความสะดวก

ด้วยการสร้างเพิงพัก ชั่วคราวทำด้วยฟางข้าวหรือตบหญ้าคาที่ว่า ตูบ ไว่รอบ ๆ วิหารหรืออุโบสถตามจำนวนภิกษุที่จะอยู่ กรรม ในระหว่างที่มีการเข้าปริวาสนั้น เขตแนวกำแพงของวัดนั้น ๆ ถือว่าเป็นเขตหวงห้ามสำหรับ ภิกษุอื่นที่จะล่วงล้ำเข้าไปไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่ถือว่ากรรมอันนั้นเสียหาย พระปกกัตตต้องจับ พระภิกษุที่ล่วงล้ำเข้าไปทำโทษ หรือให้อยู่กักบังค้ออื่นด้วย ดังนั้น ประตู่วัดทุกประตูจึงมีตาแหลว เชือกคาเขียว และหลาปไม้ บอกกำหนดเขตการเข้าปริวาสแขวนหรือติดไว้ให้ทราบล่วงหน้า ดัง ตัวอย่างแบบฟอร์มของคำจารึกบนหลาปไม้ดังนี้

สมณธรรมมังคลคทา พระสังฆะเจ้าทั้ง 2 คณะหนสังฆปกติเจ้าหมายมีมหาสาธุเจ้า (บอกชื่อ) เปนเค้าแลหนกัมมระเจ้าหมายมีมหาสาธุครูบาเจ้า (บอกชื่อ) เปนเค้ากว่ากัมมระทั้งหลาย จักพร้อมกันเข้ายังสีลโสสานกัมมยังวัด (บอกชื่อวัด) ที่นี้ในวัน...เดือน จักพร้อมกันขึ้นอุโบสถในวัน...หื้อเสี่ยงปริยัตติยะในวัน...เดือน...จักขอเอายังวัตรมานตกัมมหื้อเสี่ยงปริยัตติปริพนธบวระมวลแล้วก็จึงได้มีหลาปไม้หนึ่งสือ ตาแหลวมาปักไว้ในมคคาวิถินที่นี้เพื่อจักห้ามยังครูบาและทุพระทั้งหลายอันได้ขึ้นล่องท่องเทียวไปมานี้ขออย่าได้เข้ายังหมวดหย่าและตาแหลว หลาปไม้หนึ่งสืออันนี้เนอค่นว่าห้ามแล้วยังบ่ฟัง ยังเข้ามาผ่ายังกัมมแห่งตูเข้าทั้งหลายแท้ตั้งอัน ก็จักได้ยับเอาเปนโทษอันหนัก ทักไวอันใหญ่หื้อได้แจ้งแล บอกกล่าวหื้อรู้ชู้ตน (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2, 2542: 231)

การเข้าปริวาสกรรม โดยสรุปศรัทธาชาวบ้านจะอำนวยความสะดวกด้วยการสร้างเพิงพักชั่วคราวทำด้วยฟางข้าวหรือตบหญ้าคาที่ว่า ตูบ ไว่รอบ ๆ วิหารหรืออุโบสถตามจำนวนภิกษุที่จะอยู่กรรม ในระหว่างที่มีการเข้าปริวาสนั้น เขตแนวกำแพงของวัดนั้น ๆ ถือว่าเป็นเขตหวงห้ามสำหรับภิกษุอื่นที่จะล่วงล้ำเข้าไปไม่ได้ซึ่งไม่เหมือนการเข้ากรรมในรูปแบบอื่นๆ

2) วิธีการของการเข้าปริวาสกรรม

ก่อนวันที่จะกระทำพิธีเข้าปริวาสกรรม มีการขึ้นท้าวทั้ง 4 คือการบูชาท้าวจตุโลกบาลเป็นการบอกกล่าวขอให้งานที่ทำขึ้นสำเร็จไปด้วยดีเมื่อถึงวันที่ทำพิธี พระภิกษุจะไปรวมตัวกันในวิหารหรืออุโบสถ มีพานดอกไม้ธูปเทียนจำนวนหลายพาน พานหนึ่งจัดดอกไม้ธูปเทียนเป็น 5 กอง เรียกว่าขันธ 5 โกลุาก แล้วมอบให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งกล่าวคำขอขมาแก้วเจ้า 5 โกลุาก (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2, 2542 :532-535) ดังนี้

คำบูชาพระแก้วเจ้า 5 โกลุาก

สาธุโอกาส ภันเต	ข้าแต่พระไตรรัตน์ะผ่านแผ้ว
พระแก้วเจ้าห้าโกลุาก	มีพระศรีสัพพัญญุตนะเป็นครูปราบโลก้า
แลพระอริยะสาวกะเจ้าตั้งแต่พระองค์	ดวงประเสริฐหาที่สุดบ่ได้
เปนเค้าเป็นประธาน	สืบสายยายมาดราบต่อเท่าเถิง

ในครากาละบัดนี้ ชูตนชูพระองค์
 อันเปนสังฆะปักกติมี....พระองค์
 กัมมาระทั่งมวลมมี พระองค์
 แก่สังฆะเจ้าทั้งมวล
 พระองค์ก็ได้เอากันมาสูในพระมหาวีหารสถาน
 เมื่อขอขมาแก้วเจ้า 5 โกฎากแล้วจึงแบ่งภิกษุออกเป็น 2 กลุ่ม คือภิกษุที่จะอยู่กรรม

ส่วนใหญ่จะเป็นภิกษุที่มีพรรษามาก เรียกกันว่า “สังฆกัมมระ” จะเป็นกลุ่มที่อยู่ปริวาสกรรม เป็นเหมือนนักโทษหรือถูกทัณฑ์กรรม ภิกษุอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเชื่อว่าตนบริสุทธิ์โดยมากจะเป็นภิกษุที่มีพรรษา อ่อนกว่าภิกษุกัมมระ เรียกกันว่า ปักกติบ้าง ปักกัต บ้าง พยัตตปฏิพละ บ้าง แต่ที่เรียกกัน โดยทั่วไปเรียกว่า ปักกัตต เป็นภิกษุที่คอยควบคุมภิกษุกัมมระให้กระทำให้ถูกต้องตามคลองพระวินัย มีจำนวนไม่น้อยกว่า 4 รูป นอกจากวันที่ออกปริวาส ภิกษุปักกัตตต้องมีตั้งแต่ 21 รูปขึ้นไป เมื่อรู้ว่า ภิกษุรูปใดเป็นผู้อยู่กรรม รูปใดเป็นตัวแทนกล่าวคำแต่งตั้งให้พระภิกษุฝ่ายกัมมระจะมีพานดอกไม้ธูปเทียน และมอบให้ภิกษุรูปหนึ่งเป็นตัวแทนกล่าวคำแต่งตั้งให้พระภิกษุอีกฝ่ายเป็น พระปักกัตตช่วย ดูแลสามเณรและชะโยมแทนท่านด้วย ดังนี้

คำกล่าวในการแต่งตั้งภิกษุปักกัตต

บัดนี้ผู้ข้าทั้งหลาย อันเปนพระคุณะ	สังฆะกัมมาระทั่งมวล
ประหมานว่าได้....องค์ มีมหาสังฆณาจารย์เจ้า	ต้นชื่อว่า..... เป็นประธาน
และครูบาอาจารย์เจ้า วัตวาอาราม	ตั้งมวลจีผู้ผู้ของค์
ก่มีใจหลิ่งน้อมค้อมเข้ามาสู่	ในสิละโสสานกัมม
เพื่อจักชำระเสียยังอาบัติขันธะ	แลปฏิสันนะโทสาปัตติ
อันมีในกายขันธสันดานแห่งผู้ข้าทั้งหลาย	มีสังฆาภิเสสเป็นต้นฯ

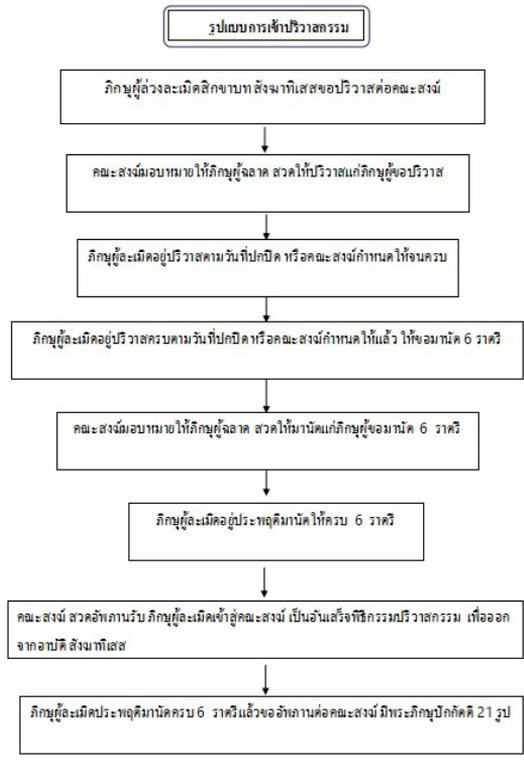
เมื่อกกล่าวจบแล้วพระภิกษุกัมมระเอาพานดอกไม้ธูปเทียนประเคนให้แก่ภิกษุปักกัตตที่นั่งเรียงกันอยู่ด้านบน จากนั้นภิกษุกัมมระจะมีพานดอกไม้ ธูปเทียนอีกพานหนึ่ง เพื่อขอเอาวัตรปริวาสกรรม โดยให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในฝ่ายกัมมระเป็นผู้กล่าวทำนองเสนาะเช่นเดียวกัน

คำกล่าวขอปริวาส

สุนนตุเทวารราชานาคา	อินทา จ พรหมมายมโลกัปปราชา
ธรรณีจคุตตา สิริมาภิธานา	อาวาสกรุขา มาตาปัตตทา
ปุพพการเทวา สปุพพาลาซาที	วตถุกา ปจรัตนปูชาทานั
โมทนตุ ปุญญั ปวรั วรทานเสฏฐะ	ตสม ตุมเห อนุโมทมานาฯ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

รูปแบบและวิธีการของการเข้าปริวาสกรรมในล้านนา การที่พระภิกษุเข้าเข้าปริวาสกรรม เป็นพิธีกรรมที่ทำให้พระภิกษุที่ต้องอาบัติ ได้แสดงอาบัติ เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ด้้องค์ความรู้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

บทสรุป

การเข้าปริวาสกรรม ในล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อวัตรปฏิบัติทั้งหลายตามหลักพระวินัยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เพราะพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทให้ความสำคัญต่อข้อวัตรปฏิบัติพระวินัยเป็นอย่างยิ่ง ในข้อที่ว่า ไม่เพิ่มเติม ไม่ยกเลิกสิกขาบท ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ คงความเป็นต้นฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิง ในการค้นหาความจริง ความใกล้เคียงให้ได้มากที่สุด แม้สิ่งแวดล้อมภายนอกในการจัดปริวาสกรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม การปฏิบัติวิภูฐานวิธี การเข้าปริวาสกรรม ของล้านนา ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ทางด้านข้อวัตรปฏิบัติไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างใด แต่สิ่งที่เปลี่ยนนั้นก็คือ สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น

วัดที่จัดปรีวาสะจะมีการบูรณาการ กับคณะศรีทธาญาติโยม ส่งเสริมการทำบุญ การปฏิบัติธรรม การหาทุน การเข้าบูชาพระ การสักยันต์ การตั้งร้านขายของ สังฆภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นเพียง สิ่งประกอบของแต่ละวัดที่ท่านจะจัดขึ้นมา เพื่อสิ่งใดก็ตาม บางอย่าง เป็นไปตาม สถานการณ์บังคับ บางอย่างมีความจำเป็น บางอย่างเพื่อความสามัคคีเป็นอันดี ระหว่าง บริษัท ทั้ง 4 แต่มิได้มีผลกระทบต่อ การประพตัตวิตรปฏิบัติของพระที่ มาเข้าปรีวาสะกรรมชำระศีลของตน ให้บริสุทธิ์แต่อย่างใด อาจจะมีการรบกวน ไม่สงบบ้าง แต่ได้ไม่ใช่ประเด็นในการผิดวิตรปฏิบัติของการเข้าปรีวาสะกรรม ดังนั้นเพื่อความมั่นคงเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาสืบไป อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมตามสังคมไปบ้าง

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). **พิธีกรรมและประเพณี ประเพณีขึ้นท้าวทั้งสี่**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- พระครูเวฬุวันพิทักษ์. (2547). **ประวัติสี่ครูบา**. เชียงใหม่: ดาวคอมพิวกราฟิกส์.
- พระมหาเสกสรร อุคคปุญโญ. (ม.ป.ป.). **เถระประวัติพระสุพรหมยานเถร**. เชียงใหม่: นวรัฐ การพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. (2541). **ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก.
- หนานปวงคำ ต้อยเขียว. (2530). **มูลกัมมัญฐานรอม**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.